



מ"ח 779/13 - ח.י. נ' מדינת ישראל

מ"ח 779/13 - ח.י. נ' מדינת ישראל עליון

מ"ח 779/13

ח.י.

נגד

מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

[06.06.2013]

כבוד המשנה לנשיא מ' נאור

בקשה למשפט חוזר על פי סעיף 31(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984

בשם המבקש - עו"ד גלי גלעד

בשם המשיבה - עו"ד ג'ואי אש

החלטה

1. לפני בקשה להורות על קיומו של משפט חוזר לפי סעיף 31(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד - 1984 (להלן: חוק בתי המשפט).

רקע והשתלשלות ההליכים

2. המבקש הורשע, על יסוד הודאתו, בעובדות כתב אישום שתוקן פעמיים, בבית משפט השלום בירושלים (השופטת ר' שלו-גרטל), בשורה של עבירות אלימות שביצע כלפי אשתו: שלוש עבירות איומים, לפי סעיף 192 בחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: חוק העונשין). שתי עבירות של תקיפה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 382(ב)(1) לחוק העונשין, ועבירה של תקיפה הגורמת חבלה ממשית בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 382(ג) לחוק העונשין. בית משפט השלום השית על המבקש ביום 13.7.2011 עונשים, כדלקמן: ארבע שנות מאסר בפועל מהם ינוכו ימי מעצרו המלא, שנת מאסר על תנאי לתקופה של שלוש שנים, והתנאי הוא שלא יעבור עבירה של אלימות במשפחה; שישה חודשי מאסר על תנאי לתקופה של שלוש שנים מיום שחרורו מהכלא, והתנאי הוא שלא יעבור עבירת איומים וכל עבירת אלימות אחרת; וכן פיצוי למתלוננת בסך של 54,000 ש"ח (ת"פ 1398-09). על גזר דינו של בית משפט השלום ערער המבקש לבית המשפט המחוזי בירושלים (השופטים י' צבן, מ' מזרחי ו-ר' כרמל). בית המשפט המחוזי דחה ביום 5.10.2011 את הערעור (עפ"ג 38095-07-11). המבקש הגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון (השופט ס' ג'ובראן). בית המשפט העליון דחה ביום 14.11.2011 את הבקשה. בית משפט זה כתב בהחלטתו, כי העונש שהוטל על המבקש אינו סוטה סטייה ניכרת מרמת הענישה המקובלת בעבירות אותן ביצע והוא עונש ראוי ההולם את חומרת מעשיו כלפי אשתו (רע"פ 7546/11).

הבקשה למשפט חוזר והתשובה לה



3. בבקשה, טוען המבקש, כי יש לקיים משפט חוזר בשל שתי עילות. הראשונה היא העילה הקבועה בסעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט, שעניינה קיומן של עובדות או ראיות חדשות העשויות, לבדן או ביחד עם החומר הקיים, לשנות את תוצאת המשפט. השנייה היא העילה הקבועה בסעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט, שעניינה חשש של ממש כי בהרשעתו נגרם עיוות דין.
4. טענתו הראשונה של המבקש היא שלאחר דחיית ערעורו בבית משפט זה, פנה אל ד"ר תמר כהן, פסיכולוגית (להלן: ד"ר כהן) לאבחון והערכת הסיבות להתנהגות המיוחסת לו בכתב האישום. ד"ר כהן ערכה חוות דעת פסיכולוגית בענייננו והגיעה למסקנה, כי בתקופה הרלוונטית לאירועים המתוארים בכתב האישום, סבל המבקש מתסמונת נפשית בשם "סינדרום קובאד" אשר גרמה לכך שהוא נשלט על ידי דחף פנימי הגורם להתנהגות אלימה מבלי שהייתה בידו היכולת להימנע ממנה. המבקש סבור, כי מדובר בראיה חדשה שיש בה כדי לשנות את תוצאות משפטו, שכן עומדת לרשותו הגנת "העדר שליטה" לפי סעיף 34 לחוק העונשין.
5. טענתו השנייה של המבקש היא שחתימתו על הסדר הטיעון במסגרתו הודה בעובדות כתב האישום שתוקן בשנית, נעשתה תחת לחץ פסיכולוגי כבד במתכונת איום מוחשי של באת כוחו. לגרסתו, באת כוחו אמרה לו, כי במידה ולא יחתום על כתב האישום וינהל הוכחות, יאמינו לאשתו המתלוננת והתוצאה תהא שישב בכלא. בעקבות לחץ זה, נאלץ המבקש לטענתו להודות במיוחס לו בכתב האישום באופן שאינו משקף נכונה את עובדות האירועים בינו לבין אשתו. המבקש מצרף לתמיכה בגרסתו, תצהיר של הרב מנשה עוזרי שהיה נוכח במעמד החתימה על הסדר הטיעון ומבקש ללמוד ממנו על הלחץ שהופעל עליו על ידי באת כוחו (נספח ד' לבקשה).
6. המשיבה בתשובתה מבקשת לדחות את הבקשה. לעמדתה, לא מתקיימות במקרה דנן אף אחת מן העילות הקבועות בחוק בתי המשפט למתן משפט חוזר. המשיבה סבורה, כי אין להתיר למבקש לחזור בו מהודאתו ועל כן ממילא אין לבחון את יתר טענותיו לגבי ההרשעה ובכלל זה את הראיה חדשה שצירף, חוות הדעת.
- הכרעה



7. הסמכות להורות על קיום משפט חוזר מעוגנת בסעיף 31(א) לחוק בתי המשפט. סעיף 31(א) לחוק בתי המשפט מונה ארבע עילות שבהתקיימן קמה סמכות לנשיא בית המשפט העליון, למשנה לנשיא או לשופט אחר של בית המשפט העליון שקבע לכך הנשיא, להורות על קיום משפט חוזר בעניין פלילי שנפסק בו סופית. על המבקש לקיים משפט חוזר להניח תשתית איתנה וממשית בדבר קיומה של אחת העילות המנויות בסעיף 31(א) לחוק בתי המשפט (מ"ח 6148/95 עזריה נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(2) 334 (1997)) (להלן: עניין עזריה). הוראת החוק באה לאזן בין שני ערכים מרכזיים: מחד, השאיפה לחקר האמת ולהבטחת מנגנון דיוני שיאפשר תיקונה של טעות שנפלה בהרשעתו של אדם, מאידך קידום ערך הוודאות וסופיות הדיון (מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 529 (1999)). האיזון הראוי בין שני ערכים אלה מחייב כי לא יתקיים משפט חוזר אך ורק משום שנאשם מתקשה להשלים עם הרשעתו (מ"ח 3794/07 שמואלי נ' מדינת ישראל (19.11.2007)). נקודת המוצא היא, אפוא, כי משפט חוזר הוא החריג ולא הכלל (מ"ח 5568/09 סביחי נ' מדינת ישראל (31.8.2011)) ואינו נועד לקיים הליך נוסף של ערעור (עניין עזריה 358; מ"ח 9974/04 שוורץ נ' מדינת ישראל (5.9.2005)).
8. במקרה דנן, סומך המבקש בקשתו על שתי עילות המנויות בסעיפים 31(א)(2) ו-31(א)(4) לחוק בתי המשפט. לאחר שעיניתי בבקשה ובתשובת המשיבה, הגעתי לכלל מסקנה, כי המבקש לא הצליח להניח תשתית ראייתית איתנה וממשית להוכחת קיומה של אף אחת מהעילות. לפיכך, דין הבקשה להידחות. אין המדובר באחד מאותם מקרים חריגים בהם יש להורות על קיומו של משפט חוזר. אתייחס תחילה לטענת המבקש, כי יש לאפשר לו לחזור בו מהודאתו בכתב האישום. סעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט
9. הלכה היא כי מקום בו הודה נאשם בבית המשפט תוך שהובהר לו על ידי בית המשפט על משמעותה של הודאתו ועל התוצאות להן הוא צפוי בעקבותיה, תיוותר ההודאה על כנה. אמנם הסמכות להתיר לנאשם לחזור בו מהודאתו אכן קיימת לאור לשון סעיף 153(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, ואולם היתר זה יינתן אך ורק בנסיבות חריגות: "...בהתקיים פסול בהודיה עקב פגם ברצונו החופשי ובהבנתו של הנאשם את משמעות הודייתו, או אם ההודיה הושגה שלא כדין באופן המצדיק פסילתה" (ע"פ 1958/98 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(1) 577, 621 (2002)). מעבר לכך, נקבע כי במסגרת שיקוליו של בית המשפט להתיר לנאשם לחזור בו מהודייתו, עליו ליתן את הדעת גם לעיתוי בו מתבקשת החזרה מההודאה, כאשר בעניין זה נפסק, כי ככלל לא יתיר בית המשפט לנאשם לחזור בו מהודייתו לאחר שנגזר דינו, אלא בנסיבות חריגות, וזאת על מנת למנוע מצב בו הסכמתם של נאשמים להסדרי טיעון תהיה מותנית בחומרת העונש שיוטל עליהם (מ"ח 6520/08 סגיר נ' מדינת ישראל (11.11.2008)). על כך יש להוסיף, כי אם הנסיבות בהן יתיר בית המשפט לנאשם לחזור בו מהודייתו הינן חריגות, על אחת כמה וכמה הן יהיו חריגות בהליך של בקשה למשפט חוזר.



10. המקרה שלפני אינו נמנה כאמור עם אותן נסיבות חריגות בהן עשוי בית המשפט להתיר לנאשם לחזור בו מהודייתו. טוען המבקש, כי באת כוחו "אילצה" אותו לחתום על הסדר הטיעון במסגרתו הודה בכתב האישום המתוקן וזאת באמצעות "לחץ פסיכולוגי כבד (סוביקטיבית) במתכונת איום מוחשי". אמנם ככלל, נקבע בפסיקה, כי טענות שמפנה נאשם כנגד הייעוץ המשפטי שניתן לו, עשויות להוות "נימוקים מיוחדים" שיצדיקו חזרה מהודיה. עם זאת נקבע, כי המלצתו של סגור לנאשם להודות, תוך הבהרה שאם לא יודה צפוי לו עונש כבד יותר, אין בה כדי להצדיק מתן היתר לחזור בו מן ההודיה שמסר (רע"פ 10705/05 מסיקה נ' מדינת ישראל (2.5.2006); ע"פ 945/85 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(2) 572,577 (1987)). כך גם במקרה זה. הודייתו של המבקש התקבלה לאחר שהתייעץ עם באת כוחו באשר לסיכויים במשפט. עיינתי בבקשתו של המבקש ובתצהירו של הרב מנשה עוזרי ולא מצאתי כל תשתית עובדתית המעידה על הפעלת לחץ מצד באת כוחו. לחץ מהסוג אשר מקים חשש, כי נפל פגם ברצונו החופשי או בהבנתו של המבקש את משמעות ההודיה. המבקש עצמו הצהיר לפרוטוקול בית משפט השלום, כי הוא מבין את כתב האישום המתוקן בשנית, מודה בעובדות ומסכים להסדר הטיעון. לא זו בלבד אלא שבבית המשפט המחוזי ביקש המבקש אף לזקוף לזכותו את העובדה שהודה בעובדות כתב האישום מבלי לנהל הוכחות. גם בבקשת רשות הערעור שהגיש המבקש לבית משפט זה, ציין המבקש, כי בית המשפט המחוזי לא היה צריך להטיל ספק בכנות הטיפול והשיקום שעבר בבית נועם, שכן בשלב הטיעונים לעונש בבית משפט השלום, ביום 27.6.11 הודה במעשיו וביקש את סליחתה של אשתו.

11. כאמור, עיתוי הגשת הבקשה לחזרה מן ההודיה מהווה שיקול מכריע בבחינת בקשתו של הנאשם לחזור בו מן ההודיה שמסר (ע"פ 3991/04 רגבי נ' מדינת ישראל (2.5.2005)). במקרה דנן, היו למבקש הזדמנויות רבות לבקש מבתי המשפט לחזור בו מהודייתו - והוא לא עשה כן. בשלושת הערכאות שדנו בעניינו, הוא לא ביקש לחזור בו מהודייתו. הסבר מפורט להצרת המבקש לפני בית הדין הרבני על הודייתו באשמה תחת לחץ ואיומים, ניתן למצוא בבקשת רשות הערעור שהגיש המבקש לבית משפט זה. בבקשה זו מציין המבקש כי פעל כאמור בבית הדין הרבני על פי עצה משפטית שקיבל לאור סירובה של אשתו לאפשר לו הסדרי ראיה מקובלים עם בנם המשותף (סעיף 2). עוד מציין המבקש, כי הבין שגם בנסיבות אלה טעה בהתנהגותו בבית הדין הרבני. נראה, כי רצונו של המבקש לחזור בו מהודייתו נעוץ בעובדה שאינו מרוצה מהעונש שנגזר עליו. אם סבר המבקש, כי הרשעתו במיוחס לו בכתב האישום לא תעשה עמו צדק ואף תהיה כרוכה בעיוות דין, היה עליו להימנע מההודיה (מ"ח 10468/06 קבוע נ' מדינת ישראל (25.3.2007)). נראה כי גם בערעור לא היה ניתן למבקש לחזור בו מן ההודיה על אחת כמה וכמה בבקשה למשפט חוזר. משפט חוזר לא יינתן רק משום שנאשם מתקשה להשלים עם הרשעתו. משבחר המבקש להודות במיוחס לו בכתב האישום המתוקן ובקשתו - לחזור בו מהודייתו - נדחתה, אין עוד צורך לבחון את הראיה שצירף המבקש גופה.

סעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט



12. בבחינת למעלה מן הצורך, אתייחס לחוות הדעת הפסיכולוגית, שהכינה ד"ר כהן, בעניינו של המבקש. חוות דעת זו לא הוצגה לפני שלושת הערכאות ונערכה למבקש בתקופת שהותו בבית הסוהר. ד"ר כהן סבורה לפי חוות דעתה כי המבקש סבל בתקופת ההיריון של אשתו ובסמוך לאחר לידת בנם "מתסמונת קובאד" ונשלט על ידי דחף פנימי להתנהגות אלימה כלפי אשתו, מבלי שהייתה בידו היכולת להימנע ממנה. עינתי בחוות הדעת ולא מצאתי כי היא מקימה עילה למשפט חוזר. על מנת להוכיח את טענת המבקש, כי עומדת לו הגנה של "העדר שליטה" כאמור בסעיף 34 לחוק העונשין היה עליו להוכיח כי נעדר שליטה פיזית על תנועותיו הגופניות כגון בשל כפייה גופנית שהוא לא יכול להתגבר עליה, תוך תגובה רפלקטורית או עוויתית, בשעת שינה, או במצב של אוטומטיזם או של היפנוזה. טענה לחוסר שליטה מסוג זה אינה עולה מחוות הדעת שצירף המבקש ומכאן שאין מדובר בראיה בעלת אותו "משקל סגולי" אשר בהשתלבותה עם החומר שהיה לפני בית המשפט, עשויה להביא לשינוי תוצאות המשפט (עניין עזריה, 355; מ"ח 6731/96 ברנס נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(4) 241, 248 (1997)). נוסף על כך, כעולה מהכרעת הערכאות הקודמות, אין מדובר בהתנהגות אלימה לתקופה קצובה אשר ניתן לייחסה לתקופת הריונה של אשת המבקש, כי אם לדפוס התנהגות, אלימות ואיומים דרך קבע. כעולה מכתב האישום, המבקש התנהג באלימות בכל מקרה שבו הייתה לו מחלוקת עם אשתו. הדגש העיקרי בגזר דינו המפורט של בית משפט השלום הוא על המעשים החמורים המתמשכים שביצע המבקש באשתו. עוד אוסיף, כי ד"ר כהן מבססת את חוות דעתה על ניסיונה המקצועי ועל ספרות מקצועית אולם אין כל הפנייה בחוות דעת למקורות עליהם בחרה להסתמך. כמו כן, לא ברור מחוות הדעת כיצד מתיישב עברו הפלילי הרצוני של המבקש עם ההתנהגות האלימה הבלתי רצונית המיוחסת לו בחוות הדעת בעקבות "תסמונת קובאד".

13. סוף דבר: הבקשה לעריכת משפט חוזר, נדחית.

ניתנה היום, כ"ח סיון, תשע"ג (6.6.2013).